

SVERIGE. KUNGL. MAJ:T

Kongl. May.tz Placat och Stadga, Om Eder och Sabatzbrott.

Tryckt i Linköping aff Daniel Kämpe, och finnes hoos honom til Kiöps.
1665

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

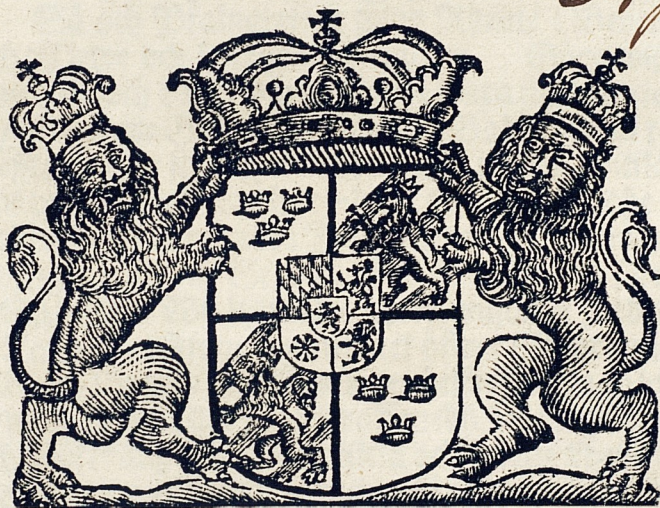
Kongl. May.^s

PLACAT

och Stadga /

Om Eder och Sabatzbrott.

A. p. 44.

Tryckt i Stockholm / af Ignatio Meurer /
Kongl. Bocktr. Åhr 1665

George Thompson

PLACAT

to the

Commons of Great Britain

Printed by W. Clowes and Sons, London

ii **S** A K L

medh Gudz Nådhe /
Sweriges / Gøthes och
Wendes Konungh och Urfför-
ste / Storförste til Finland / Her-
tigh vthi Skåne / Estland / Liffland / Carelen / Brehmen /
Behrden / Stettin / Pommern / Cassuben / och Wenden /
Förste til Rügen / Herre öfwer Ingermanland och Wis-
mar ; Så och Pfaltzgresfwe widh Rhein / i Beyer / til
Güllich / Clewe och Bergen Hertigh / ic. Göre witterli-
git / dhett ändoch hwar och een borde wara selsmanter / at
stålla / så dhett ene Gudz dhens högstes Bodh sigh til rå: tel-
se och efftersölgd / som dhett andra / och altijdh winläggia
sigh / at wara dem samptlige lydigh och hörsam / dhe ware
sigh i dhen förste eller andre Taflan begrepne / anten någon
Werldzligg Lagh och Stadga dher på kan wara satt eller
icke ; Så besinne Wij litwål / anbelangande förbemelte
förste Tafla / at såsom i synnerheet öfwer Swordomar så
och Sabbaz / Brott / vthi Sweriges bestreffne Lagh icke nå-
got vthföhrligt Wiste och Straff medh behörige omstån-
der och Böder är publicerat / Alltså och bågge dhesse wara
komne vthi ett merckeligt föracht / så at hward dhett förrige
anlangar / en deel af Bitterheet / Brede och Sfiweratodh /
een dehl aff ond wahna / och een deel aff skadeligh och obe-
tänckt inbillning / som skulle dhes Tafl / besynnerligen om
fremmande eller otwane Eder nämptas / dher medh vth-
pnydas / nästan vthi hwar annan mening brukar dhe dy-
raße

rasse och försträckeligaste Swordsomar / som optäckias
 kunne / hwar aff ett rättssinnigt Hierta högelingen må be-
 dröfwas och förtörnas / sampt dher hoos många eensaldige
 lätteligen förargas / bedragas och betwänias til berörde
 swordoms ofseed. Sammaledes är och ofwantalde Sab-
 bag brott nu wordet så allmänt / at dhet aff många fast
 intet hålles för Synd / vthan mehre skattas fritt och will-
 forligit. Hwarföre alldenstundh Gudz Ord om dhetta
 alt klart nogh / och medh hårde unsåhelsler och Straff be-
 lägger dem som här emoot bryte / jämtwål för dhen skuldh
 på ett så hopigh och driiftigh bägges begångande / Gudz
 Wrede / Hembd och Straff / så wål öfwer dhem sselfwe /
 som och öfwer Landh och Rikste måste befaras; In haf-
 we Wij aff skyldigh wyrdnat emoot Gudz Budh och willie /
 een tilbörlig nistålfskan i wårt höghe Kalls och Kongl. Em-
 betes vihförande / och altså aff bekymbersam Försorgh
 för Wåre trogne Wadersäteres andelige och timmelige
 Wålfärdh / sunnit godt / at / medh wårt ålsketige Rikz
 Rådz Rådhe / tagha dhessse stycken vthi sorghfäldigt be-
 täackiande / och effter tiidens beskaffenheet / sampt sselfwa
 sakens tarff / där öfwer / fatta låtit effterstreffne Stadga
 och Förordningh.

I. Om Gudz Namns Misbrukz Förbudh.

I.

På dhet Gudz Namns Misbruuk tilbörligen må
 så mycket någontidh igenom Påbudh skee kan / förkom-
 mas / skole alle i gemeen / som vthi Wårt Rikse / sampt des
 1. / tilhörige Landh och Provincier boo eller wistas / så och åhre
 Dß medh Lydno och Hörjamheet förplichtade / dhe ware
 sigh

sigh Mån eller Quinnor / Gamble eller Unge / Höge eller
 låge alswarligen wara förmante / at föra sigh til sinnes och
 behierta / hwad för en ogudachtig och gruswelig ting det är /
 at Gudzhens Aldrahögstes store och helige Namn / dhett
 Wijellist äre skyldige vthi alle wåre anlegenheter och tilstö-
 tande Nödh / medh Loff / åhra och wyrdnat / at ihogkom-
 ma / och åfalla / twert emoot ogudachtigt och syndeligen
 brukas / antingen til wår nåstas skada / ofanningz styrck-
 iande / eller twært eget förfång och fördärf / förandes dhett
 i Munnen / eller öfswandes / widh dhe saker / och vthi dhe
 fall / där wij borde dhett för all tingh hafwa förskont / eller
 dher nödhen och omständerne så oundwijkligen fodrade /
 att dhett nämynas skulle / då ju sådant medh skyldigt be-
 tänckande och åhrewyrdnat ssee bördhe / wetandes / at
 såsom dhen förskreckelige och alzmächtige Herren sielf haf-
 wer egentligen widh dhetta biudandet / hotat / at han icke
 skal låta honom blifwa ostraffat / som dhett misbrukas / så
 gifwer han och noghsampt / dher medh tilkenna / hwad ser-
 deles stoor Bredhe han til förbemelte Syndh och Misbruk
 drager / som han i sitt Ordh hafwer låtit dher på fölia
 skenbare och förskreckelige Exempel / Fördhenskul och
 hwar och een måste så mycket mehre taga sigh til wåra där-
 före / som han weet / at Gudh är sanfärdigh låter intet
 gåckia sigh / eller förtörnast vthan hämbdh / mån kommer
 om sidet där medh så mycket hårdare / som han medh sitt
 Tolamodh vnder tiden långer sådana öfwerdådige Gudz
 Namns Misbrukare hafwer förvndt dheras bättringz
 tijdh / när dhett är aff dem förachtat och vthslagit.

11.

Endoch dhett kan wara nogh bekant / i hwadh fall Edh
 tillåtas kan / iåmwål och dher emoot / hwilke misbruteli-
 ga Eder och Bannor måst föröfwas / som böre wara och
 N. iij. äre

äre förbudne / lifswäl / på thet ingen må här effter föregif-
wa sådant wara sig ofunnigt / så skal ingen wara tillåtit /
at göra Eder vthan råte Nödh och dhe måhl / som i Gudz
Ordh och Sweriges Lagh Eder obndwälfeligen fordra /
tå Ede-gången böhr wara sådan som Lagh säger / och i så-
dant fall tilbörliqit är ; Men all Swordom ware eliest
alldeles här medh och strängeligen förbuden / dhett wart sig
widh Gudh then helige Treefaldigheet / widh Gudz Pijna /
Sår / Krafft / Sacramente / Dödh / Blodh / Himmel / Ele-
ment eller wid något annat ting / såsom och lista Spyd är /
at förbanna sig eller någon annan / önska sig eller någon
annan vthi Diefwulens wäld / gifwa sig eller någon an-
nan vthi Suikdom / Tråning / Gudz Straff eller annat
ondt / så at hwar och een alfwarligen förmanes / och här
medh anbefalles / at wachta sig för sådanne Eder och
Swordomar / som Christnom icke höfwes / vthan winlåg-
gle sig alle dher om / at deres Tahl må mehra sannas medh
ehrbarheet och ett omiståndt Lefwerne / och där af fölkande
hoos andre godt förtroende och wijtesordh / än medh olof-
lige / och Gudh och Menniskior wederstyggelige Eder.

III.

och såsom billigt och nödigt är / at sådanne Straff-
wärdige Eder / och ett så wederstyggeligit bannande och
swärtande må affskaffas och förekommas ; Ty synes där
til requireras dhett tilbörliqen först i acht tagas / aff hward
Personer / dhett måst plågar öfwas / och altså bothen appro-
prieras til Personernes constitution / sådan at sådan both
eller medel widh så nödigh correction och affstraffande tien-
lige / til sine wisse gradus redigeras / och insträckias i ser-
deles omständigheter. Hwariföre såsom först såfånge Eder
mycket ske / icke allenast aff wrede och Bitterheet / sampt aff
dhe Eldre Personer och til Åhren komne / hwilke så mycket
större

flörre Synd begå / som dhe mehre Förnafft hafwa och be-
finna kunna dheras Wålgärning / vihan och aff Barn och
Vngdomen / förförde aff andres onda Exempel / sem för äg-
mält; Så skole Föräldrar / Matfäder och Matmödrar /
Måstare / Præceptorer / och hwilke som hålst hafwe öfwer
andre insicht / eller at befalla / disponera och råda / så wål
sielstwe achta sigh / at dhe icke med dheres Exempel wänne
dheras Barn och underhafwande eller ombetrodde til Eder /
som och mycket mindre dem där til twinge / i hwad fall dhe
och wara kunde / eller någon synes bewefa / v han dhent
behörligen förmana / äthwarra / och om så behöfwes agha
och straffa / obseruerandes at dhe som Barn äre / och beträ-
das eller öfwerwijsas hafwa begått Swordom / undergå
sådan plicht / som dheras ålder är likmätigh / och dhent
båst ländet til bättring / mån dhe mognare och äldre effter
deras Bessaffenheet / och effter som dhe förnimmas til Eder
och Swordomar wara benägne / och sigh där medh förtä-
ga; Och är een sådan tidigh correction så mycket nödigare
/ effter gemenligen händet / at så i dhetta stycket / som i allt
annat / såsom een begynner at förhålla sigh vthi Vngdomen
/ och privat Lesfverne / så fortfahr han och komman-
des til wiidare ålder / och til något Stånd eller Embete / så
och wistandes vthi något samquem och andres närwarelse.
Sedan såsom dhetta böör widh första åldren flitigt aff alle
le wederböhrande i acht tagas / och medh ett troget bekym-
ber skidtas / så böör och dhett samma dhe flitkes icke mindre
fler än wiidare aff alle Herrar / Föräldrar / Husbönder /
Våremåstare / jemwål och alle andre / som hafwe öfwer
andre at biuda och befalla / eller insicht och Sközel öfwer
andra tilkommer / widh dhe mognare och mehra til Åhren
komne Personer / så at hwar och een aff ett Gudh behage-
ligt niit / medh förmaning / äthwarning och föllande ca-
stiga.

stigation och Huus disciplin söker dhetta syndige wäsendet
at förekomma och affskaffa. Serdeles thogkomme dhe
billigt som stoorre Hoff och Familier hafwa / at wisse Per-
soner börepå dheras Folck hafwa inseende / och draga be-
tymbet dhet Swordom och banuande må effter all möge-
lighet i dheras Huus och Hoff förhindras och affskaffas.

I V.

Och såsom ett sådant affstraffande / som aff wederbö-
rande stier / icke aff bitterheet och ondt opsätth / vthan til
correction, both och bättring / billigt / lofligt och rättfina-
nigt är; Alltså skole dhe som wete sigh wara vnder andres
wäldh / Försorgh / eller hwariehandas inseendhe / dhe ware
sigh Barn / discipler, Embetz Personer i Läbran / Tienste-
folck eller andre / Rykte eller Fattige / Förnähme eller nedri-
ge / wara här medh befalte / gå dh:m som öfwer dhem haf-
we til biuda och besalla / medh behörigh lydno och tyrd-
nat til handa / och dheras förmaningar / ruchtelser och ca-
stigationer, wäl optaga / så och för sådana Orsaker och
närster dem icke förorsaka någon wedertwärdigheet / skada
eller neesa / vthan dhen som besinnes / sådant föröfwa / och
anlagas för sådan brott til råtta / skal alswarligen och
medh arbitralt Straff plichta / effter som brottet aff Do-
maren pröfwas förtiena / och andre omständigheete dhet
tillåta. Och på dhet medh sådane delinquenters affstraf-
fande / må effter rättwiso och ordentligen förfahras; Ty
skole alle dhe som sine öfwerhafwandes / Föräldrars / Her-
rars / Præceptorers / Matfäders eller Matmödrars trogne
och wälmente warningar / ehuru dhe ofta warde opreppa-
dhe och widh tilfällen örkiade / aldeles / aff wrängt Sinne
flå i Wädret / at dher öfwer nödgas aff wederbörande stee
klaga / sålunda blifwa alswarligen straffade / som vthför-
ligen och medh sine omständigheete Artic. 8. förmähles /
och är

och är dhetta så wijsda om Personernes wilkor / som i opsicht
och agha böhre hållas.

V.

Men belangande sielfwa Brottet / så är til thet andra
theßlikest aff nöden / at dheß Omständighetter / så i sielfwe
forseendet / såsom och i correctionerne och bethen / rätt con-
fideres och vthtjides. Hwarföre såsom billigt är / at en skij-
tigh åthvarning altijdh böhr först föregå / altjä på thet at
dhen må tilböriligen beskriwas / och dehr widh dhe gradus
observeras, som nödige äre / ty sker dhen icke allenast all-
ment / tidigt och offta aff alle Predikanter / och rätt sinnige
Stålesföriare / hwilke widh alle tilfällen troligen och medh
alt alfwar / sättia hwar och een för Sgon hwar vthi onö-
dige och fördömelige Eder bestå / vnderwijsandes därhoos
hwad ondt the aff sigh föda / och hwadh för försträckelige
Straff dhe förtiena / retandes och förorsakandes Gudh til
Hemd och Plågor / både öfwer dhem / som dhem bedriff-
wa / såsom och huru Synd där medh samt as öfwer Huus-
Land och Folck / hwilke effter Gudz Ordz sanningh hårdeli-
gen skole straffade blifwa och skole alle rätt sinnige Ståle-
föriare / så mycket mehre här til förmante wara / såsom dhe
wette hwad Gudh aff dheras waksamheet fodrar / och hu-
ru ett hårdt ansvar dhem elliest åligger vthan och synner-
ligen och eentannerligen aff Förälldrar / Huusbönder och
Mathmödrar / Låremästare / såsom och dheßlikest aff alle
andre / som hafwe at biuda eller opsicht åga öfwer någon /
hwilke icke allenast medh Ord straffa måste / vthan och när
dhet ey wil gagna / medh annan tiänligh disciplin; Wil
dhetta ey botha / tå gifwe sedan dhesse dhet tillänna för Pa-
store Loci / eller dhen Stålesföriaren som wederbör / och
sker aff honom een alfvarsam och special Förmaning och
Tiltahl til dhen Brozlige / hielper och dhetta icke / då gif-
wes

wes dhet enteligen Præposito, eller / om så behöfwes / Biskopen och Consistorio tilsättna / och effter dhes godfinnande / antingen oppenbarligen och in för hela Forsamlingen i swårare Brott / eller en dehl aff dhen samma i mindre / eller och för twissr skåhl in privato aff Biskopen / medh sine Consistorialibus/en eller flere / skeer en admonition til en sådan oachtsam och geenstråfwig Menniska; Dher och dhetta fåfångt wore / då må sidst / saken först komma vnder Domaren såsom för een vpsåtheligh och groff Misgierning och Synd / och plicht där vppå fölia / men elliest en.

VI.

Såsom nu icke gideligit är wijdare opsicht at hålla / mindre nogare at inquirera i sådane Brott / som medh Swordom skee aff ond wahna / obetäncksamheet och wårdeslöshheet / ån för bemelt är / nembl. at först alle i gemen förmanes där medh hafwa fördragh / och at berånckia hward stor och swår Synd dhet är / sedan / at dhe som wederböhre / hafwe dher medh slittigh opsicht dhet at förhindra och förtaga medh all alswarsam Huus disciplin / och ändeligen / at / som i förre Artickel för måhles / dher medh förfabres / om ändeligen så wara måste / så är dher hoos nödigt / at när dhet kommer för Domaren / han då må hafwa hwar effter sig at råtta i dömande / och straffet at strängia eller lindra / til hwilken ende W. j här medh statuere.

VII.

Först / all Swordom / som aff ond Wahna och obetäncksamheet skeer / förtiänar allenast åthwarningh och Huus / så och ånteligen Kyrckio disciplin, som Artic. 5. för måhles / så at ingen böhr eller kan för någon werldzlig Domstohl anlagas / hwilken icke öfwertigat är / at vpsåteligen och förhårdeligen synda medh Swordom och bannande / och icke så stoort aff ond wahna / dher före icke heller förre

förr än alt hwad Art. 5 ihogkommes först är obseruerat
wordet/ doch dhe casus undantagande sem artic. 14. för-
måles / i hwilke fall Brottet såsom vpsätelighit / och
högst förargelighit ansees / men åthwarningen / correcti-
on och ogan böhr dher emoot aff twederbörande alftwarli-
gen ihogkommas och administreras, så framt dhe dhet
fdr Gudh och dheras Samweten / jämtwål och Dñ / och
twäre i sådant fall Competerande så högre som nidrigare
Betjänte / som macht hafwa å Wäre twågnar i Städ-
ne och på Landet at biuda och besalla / i fall dher dheröf-
wer klagat blifwer / til swars stånda wele. Hwar hoos
billigt ihogkommes / at där någon aff condition / eller el-
lest aff sådant Wilkor är / at han icke står vnder andras
wåld / opsicht eller bodh / dhen blifwer förmant / at be-
täncka sielf sin Brått / ångra dhen aff hiertat / bidia Gudh
om sin Syndz förlåtelse / och aff ett Christeligt hiertelagh /
at ihogkomma dhe arme medh een Almosogiff där medh
at wijsa sin rätte ånger / såsom dher om och här effter art.
15. widare förmåhles.

VIII.

Men ther någon åndtligen förtienar at anlagas / och det
rättwijsligen skeer / då öfwerlägge Dommaren wål alle
Omständigheter / och rätte sig effter dhe Articklar som
följa / applicerandes dhem egentligen och rätt til sätzens be-
skaffenheet / Nembl. wore någon så intagen aff ondsko och
Lättfärdigheet / til Gudz Namns hädelse / banskap / och
Eder / at han pröfwades där medh icke kunna affstå / vthan
vpsäteligen där i framhårdade / sedan först medh dhen pro-
cederat är / som articulo 5:º förmåhles / och förr är sagdt /
igenom en skickeligh och alftwarsam disciplin / och the on-
der hwilkas opsicht eller befallning han står / åndtligen ho-
nom måste dhet öfwertijga låta medh gode Witnen och

Wiähl / serdeles medh Pastoris, eller och dheras attestato,
som förr hafwa honom medh tijdigh och ijdtesam förma-
ning / correction, Böter och Straff / til ett annat lefwer-
ne formant / i sådant fall skal dhen kunna dömmas / som
Personen är til / förste gången / antingen til wiså Böter /
eller där han i någon Tienst wore brukader / til sin halfwe
Ährslöns Förlust / men andre gången til anseentligare
och swårare Böter / eller sin Tiensts Förlust / til een tijdh
eller alldeles / eller och til fängelse / Arbete eller annat lijka
arbitralt Straff / effter Personens condition, wilfor / ål-
der och Förmögenheet / och effter Satzens rätte beskaffen-
heet; Dher och någon ifråa Tienst affsätter / eller elliest
sälunda straffader / ändå continuerade / och icke gäfwet nå-
gon twercklig förhopning til bättring / då må en sådan o-
botfärdigh icke allenast hållas incapabel, at wara twidare
i något Embete eller Tienst brukat / othan och medh hårda-
re Plicht / som wara kan / medh Fängelse / Landzshchtig-
heet eller annat Brottet lijkmätigt Straff beläggias / och
bör den samme som in til tredje gången incorrigibel funnen
warder dheßlijkest vndergå en behörigh och offentligh
Kyrcioplicht / och i medler tijdh tienligen ifråa Gudz För-
sambling vrhestånd och affändrat wara.

IX.

Swarföre och där någon sälunda ötkender / och nåstan
som aff allom för incorrigibel hållen blifwer / och för een o-
botfärdigh Edebuter / dhen skal i ingen Wår och Chrones
Tienst kunna brukas / såsom Wiij Och och til wåre trog-
ne Underwätare försee / at the dheßlijkes en sådan abhorrere,
och icke i Tienst eller vmbgånge lijde / effter som hoos een
sådan Meniskia / effter Gudz Ordz sanningh / icke
annat än förbannelse wara måste / dhen han lätteligen på
alt dhet han under Händer hafwer / och all sin administra-

tion, såsom och på sin Herrskap / Umgångesfold och alle
andre draga kunde; Doch är alt dhetta allenast sagdt /
om uppsåtbelige och förhårdade brozlige / som in til tredje
resan anklages / för een sådan uppsåtelig begången Synd/
som förr är sagdt.

X.

Ehoo som så öfvergifwen och D Christen är / at han
håder Gudh och Blasphemerar / och dher til öfvertygader
och öfvertunden warer för råtta / så at han til
sådan brott fins skyldigh / som i Religions Stadgan / arti-
culo 5.to förmåles / dhen straffes som för een dhen grofwa-
ste Misgärning / så wäl effter bemelte Religions Stadga /
såsom elliest effter Gudz egen Lagh / jämtwäl til sielwe lif-
wet / om blasphemien så groff är. Så böre de och sålun-
da considereras som sierde resan för Dommaren anklages /
sedan the trenne reesor / effter förre artickel äre affstraffa-
de bleffne / at dhe såsom förhårdadhe och uppsåtbelige blas-
phemanter anses / och vthan nådhe / dheras Misgärning
amgelle.

XI.

Begår någon mehn. Edh för råtta eller elliest / och dhet
uppsåtbeligen emoot Samwete sitt / i hwadh fall dhet och
wara kunde / och dher til laghligen blifwer öfvertygader /
dhen wari aldrig mehr witness för / och böthe där hoos eff-
ter Lagh.

XII.

Dansedt vthi somblige fall arbitral Straffet på Pen-
ning / Böter ankomma kunde på wisse Summor; Så wele
Wij lijtwäl sådant alt sålunda förstådt hafwa at om man
pröfwade beskaffenheten oundwifeligen fordra / dhet dhen
Brozlige tienligare kunde corrigeras och hållas ifrån E-
der / genom andre medel än Penningar / dhet då heller
B iij. skee

Skemåtte / doch alltiidh obseruerandes Personens ståndh/
bördh / Alder och andre Wilkor och nödig: Omständighe-
ter / i sonnetheet / när Penninge-Straff honom intet så
flöort affsträcke / vthan nicht hans anhörige där igenom
lede affiarnadt och skada medh annat slicht / vthan heller
finnes bequamligare straffas medh Fångelse / Arbete/ eller
någon annan aga / doch alltiidh vthan dhes Heders och äh-
ros fränckelse / hwilket allenast effter dhen 10. articklen
blasphemanter, och elliest förhårdade opsåtheligen och in-
corrigibles broglike kan öfwertomma. Wij gifwe altså
wåre Domhoffwande macht sådan Plicht undertijden at
påläggia / som medh Hechtelse / Arbete / såsom i andra
Brott / effter Straff Ordningen skee plågar / til Kroppen/
doch således at den broglike en på något sådant sätt plichtar/
dher straffet gör honom obequäm / at bättra sig / eller les-
tra ibland Ehrligt Folk / och sålunda retar / at gripa til
fortwiflige Råd och vthwågar / vthan heller at hwar och
een / så straffas dhet dhen Broglike dher vthaff mehra op-
wäckies och hålles til en loffwårdigh och Christeligh wan-
del och Leswerne / än desperation och ondsko twinges.

XIII.

Är någon så fattigh / at han icke orckar botum / då
böte och dhen medh Arbete / Hächte eller Kropp.

XIV.

Såsom nu här til om sielfwe Brottet och Personer-
ne / som dhet öfwe / om tidige åthwarningar / så och nödi-
ge och tienlige correctioner / och ändtligen sielfwe affstraf-
fandet är förmåhlt ; Så är och til dhet Tridie at i acht
taga / dhet ingen Orts eller ställes Wilkor enskyllar / men
wål aggraverar brottet ; Hwarfore skee vpåteligh swor-
dom och blasphemier på Gator och Grändor / dhet ware
sig i Folkrike Sammantomster / såsom Märcknadz-
tider

tiider / eller elliest / såsom förargelsen så mycket större är / all-
så dher Personen sådan är / som dhet öfwar / at dhen kan
strafft apprehenderas. böhr dhet ske aff Stådz ienarne / och
andre dher til ordnade Personer; I Städerna och på
Landzbygden / och plichta som Brottet är til / och Om-
ständigheeterna effter förre Artickel dhet fordra / medh
Håchtelse eller annat arbitralt Straff / då och icke alltiidh
dhe gradus requireres at observeras som Art: 5. och 7. för-
måhles / vthan må Domaren dher medh strax göra slett
Embete; Skeer dhet i Krogar / Tatverner och Wijn-
ler Shlhuus / så skal icke heller Nummet enställa Gärnin-
gen / vthan dher dhet klages / statueres dher öfwer effter
förre Lagh.

XV.

Belangande wederböhrlich Orth eller Ställe / hwar-
rest sådnane calas affdömmas skole / så böhr fuller dher
medh / som medh andre Brott och Misgärningar i gemeen
förfaras / at Råd- och Lätnars- Stugurne i Städerna /
och å Landet Håradztingen dhem skärskåde och dömme.
Men wore någon i wåre och Rijkzens Collegier / som sig
således försåge / då hörer dheß Dom Collegio til / och som i
andre fall / Böterna warda satte såsom här effter fölter / och
at dhe som ske genom Penningar gå til nästa hospital och
Kyrckian / hwar vnder dhen Brozlige hörer och Sorterar /
doch at Anklagaren een Stette dehl alltiidh niuter.

XVI.

Wore och någon icke werckeligh vthi Dienst / och lijfwäl
aff Stånd och Wilkor sådan / at han eller hon / antingen
genom Adelige eller andre Ståndz Privilegier lämpeligare
kunde / ettera vthi Hoffrätterne / eller om andelige Perso-
ner förekomme / i Capitlen rättas och dömmas / då
wele Wis at dhet och skal tagas vthi acht / och hvars och
eens

eens rätta forum i dhet fallet observeres, allenast Synden icke däste mindre warder straffat / och een sådan icke för Personens anseende beslijes.

XVII.

Hwad nu röyandet medhkommer / så är fuller hwar och een som sådan Synd hörer förplichtat / wara sin näste medh höflighet / men icke straxt at angifwa saken / förr än delinquenten är wederböriligen / som Art. 5.to och 7. förmåles aff wederbörande corrigerat worden. Men wil dhen som troligen warnes / anten sådant intet achta / eller och tager där aff tilfalle til Dwänskap / eller och är mycket obotfärdigh / eller at Swordomen skeer loco publico, så och på Sator och Gränder / och blifwer aff åthskillige horder / då gör dhen wäl som en sådan röyer / och hoos Wederbörande angifwer. Och skal dherföre ingom wara tillåtit fatta någon wrede / eller låta sigh mercka någon Hembd och Dwänskap emoot dhen som sådant förrättar / driistar sigh någon dhet at giöra / dhen beläggies medh anseentligt arbitralt Straff / såsom Omständigheten dhet gifwer / såsom och böte än dher öfwer effter Lagh / om han hafwer tilfogat enom någon skada. Dher och någon aff Ondska / Affwund eller annan Lättfärdigheet / någon angifwer / och ey sedan sin klagan bewiisa kan / dhen stände i dhes ställe / som åklagader blifwer / och vnder samma Straff / som dhen / i fall han hade convincierat blifwit / hade bordt.

XVIII.

Wil nu någon som optäcker och angifwer ett sådant Brott / dhen ware sigh Andeligh eller Werldzligh / tillijka anklaga dhen Brogliche / så gör han i dhet fallet icke illa / skeer dhet och intet / då kan dhet wara nogh / at saken medh sine omständiger angifwes hoos Dommaren / och dher verificeres

verificeres, hwilken Dommaren sedan optager. Hörer
saken under något wårt Collegio / då skal någon wis Person
förordnas / aff berörde Collegio till Anlagare / men
dömmes han elliest i någon Stad / då flage Stadzens
Fiscal / eller i mindre saker Stadzens Wachtmästare / el-
ler Stadztienare / och niute medh Staden een trediedehl
aff Sakören / hinna dhe och icke allestädes dhett för rätta /
då hafwe Dommaren macht / effter tilfälle / at förordna
Anlagaren / och låta honom niuta dhen berörde Siettes-
dehlen aff Bøterne; Hender och saken å Landet / då flage
Låns- eller Fierdingzmån / eller Ryrckiones Inseesmän /
hwilke skole wara förpligtade medh Pastoris Wetenskap at
låta antecfna dhen som besinnes / effter åthvarning och
skedd correction / först medh skialligh Huus disciplin / och
sedan wiidare förmaningh och pligtande / lijkwål en åter-
wända / vthan altidh i Synder opfårheligen framhårda /
och medh Eder och Swordom omgå / dhem dhe sedan wiidh
Tingen angifwa / så och Witnen dher til weta at framtee /
eller gifwa tilkenna / jemt wål Dom på them fodra / och
niuta sammaledes medh Håradet aff Bøterne halsparten /
dhett är een siettedeel aff heele Summan. Predikanterne /
så wål i Städerna som å Landet / kunna och / om dhe Eder
och Swordommar förnimma / sedan dhe först effter dhe-
ras Embete troligen och sligteligen warnat hafwe dhem /
som dhe besinne sigh dher medh förshnda / som förr är
sagdt / ändelligen när sådant intet galler / eller dhe sinne
omständerna dhett så oundwifseligen fodra / at dhe måste
blifwa kunnoge / då angifwa och optackia dem som ha star-
rige Syndare åre / och wedh ort och ställe / som weder bör
anflaga / och til behörigt Straff befodra / doch skal all-
tidh betwiisligen först wara / som tilförenne förmålt är / at
alle andre och lindrigare wägar / som Art. 5:^{to} opräcknes /
E
året

äre i acht tagne wordne / och fljttigt brukade / för ån saken
til någon Domstohl andrages. Och effter Tingstis-
marne oppå Landzbygden ordinarie icke skee oftare ån 3.
gångar om Åhret / så tunne Kyrkioheerderne och Cappella-
nerne / vthi Sochnen / medhdhe öffrige wederböhr andhe /
som förr år sagdt / låta them optecknas som medh Eder och
Banskap motwilligen sigh förgripe / och all åthwarning
en achte / och sådanne sedan widh Tingen angifwa / då all-
tjdh dhett obserueres. at dhen som klagar / hafwer Siette-
dehlen för sitt beswär och omat.

XIX.

Wore någon aff förnåm condition och Stat. som be-
finnes hafwa sigh opåtueligen förbrutit och wille vthan nå-
gon Rätts twång sigh bättra / då bör dhen at ten sielftraf-
der böta något anseentligt til piosufus. eller och aff Dom-
maren dår til arbitraliter tilhållas / om brott. t så grofft år /
at dhen under Dom komma måste / doch så at ofwanskrif-
ne gradus / som altjdh obserueras böhre / trarde i acht tagne
och effter fölgde; Elliest wele Wij och icke hafwa förbudit
andre / aff hwadh condition och Wilkor dhe och wara må-
ge / at och sielfwe rätta och bättra sigh / medh Penninge-
Böther til dhe Fattige och Hospitaler / eller elliest til pios-
ufus / i hwilket fall / ingen mehre hafwe i saken at åthala / v-
than warde ther medh förargelsen försonat / allenast föl-
liande Leswerne een rättssinnigh bättring betyggar; Doch
the casus undantagandes / som effter dhen 10. Punkten böre
considereras / och opåtuelige och för skreckelige blasphemier
angå.

XX.

Swar elliest någon medh Trulldom eller förplichtelse
til Sathan; dhett wari sigh skrift- eller mundteligen sigh för-
syndar; Såsom dhett een grufweligh Synd och Misgär-
ningh

ning är / dhen hårdeligen straffas böhr / så skal medh så-
dane Personer / effter Lagh eller sedwana / som här til
hafwer warit brukelig / förfabras. I lijka måtto skal
och all widhskjeppe / medh Signery / Spådom / Planer-
läsande / eller andre onde och fördömmelige Konster til at
göra sig hård / at winna Lycka medh skjutande och jagan-
de / fiskande / agera för Rätta / slächta Eldzväda / etc.
Item offra på serdeles Orter / widh Trää / Siö / Kiällor /
dher medh til een stor deel / Gudzhelige Namn misbru-
kes / allwarligen och strängeligen wara förbudit / ehwad
een sådan sielf gör / eller dher om någon annan ansöker;
Blifwer någon anlagat för sådant / dhen straffes som för
Dödgerij i mindre / och Trulldom i större Brätt / som dhen
är til / doch i acht tagandes Personens Alder och Förstånd /
om han förförd är / eller annan förfört hafwer / mehr el-
ler mindre illa giordt / och Synd bedrifwit / hwar effter
Straffet bör lindras eller skärpas; Och så mycket om Eder
och Swordom.

2. Om Sabbatzbrott.

I.

Skal tagas i acht / at såsom then Allmächtige Guden
hafwer i sitt Ord befallat och Påbudet / dhet wij sko-
le tänckia vppå / at wij helge Swiledagen / så bör
fördhensful sådant icke hållas för något willkorligit ting /
v: handh anstår / til årkenna / och bestå dhet Wij äre dher til
skyldige och måste icke något dh företaga / som dhetta hel-
gande kan byta och fränckia.

II.

Dher hoos effter dhetta he'gande förnäml. dher vthi
E ij beroor /

beroor / at man deuouerar och anlägger dhen dagen til Gudz
dens Aldrahögstes tienande och dyrckande / åhrandes / tac-
kandes / myrdandes och lofwandes honom / för all dheß be-
wiste Nådh och Barmhertigheet / så och honom bediandes
om Syndernas förlåtelse / sampt om hieip och bystånd vthi
all anlägenheter / hörandes dher hoos gärna Gudz
Ordh och Predikningar / jämwäl skattandes dhet för ett
dyrbart Cienodh / dhet man glärna wil göma vthi ett
godt Hierta och bruka vthi dheß Lefwerne sig til vnder-
wijßning / Lof och warningh / icke vnderlåtandes / dher
jempte medh Båner / Bøder och Loffsånger / sampt an-
dre til Gudz Åbra och myrdnat tienlige stycker sigh öfwa /
jemwäl för allringh icke för gåtandes / effter ett Christelli-
git bruuk / tidigt och offra begå Herrans Höghwerdige
Mattward / til sin syndige Siäls befordring / och Spijs /
medh mehre som kan til een alskarligh och rätt Gudz dyr-
kan / wara anhörigt och bequemligit. Hwar före aldhens-
stundh dher til fordras / tidh och ledigheet / ifrån andre
Sysslor / och Gudh dheß ferwthän hafwer befalt / at man
skal sig på Sabbathen hwijsla / dy måste man icke dela sitt
Hierta / hugh och omsorgh / emellan Gudh och dhet worldz-
lige / vthan honom allena / serdelis på dhen Dagen dhet til-
åagna / och dherföre skal alt werlozligit Arbete ophöra / dhet
som Folcket ifrån dhetta helgandet kan hindra och affhålla.

III.

Skole fördbenskul / Herrar / Huusfæder / Föräldrar /
Huusfäder och Matmodrar / så och Mestare / Præceptor-
er och Lærefäder medh flere andre / hwilke öfwer någon
hafwe til biuda / befalla och disponera / eller opseende haf-
wa / så twäl sielwe gå sine underhafwande före medh godhe
Exempel / som och tilhålla dhem / at flitigt och medh alt
Hierta / upwachta och förråta dheres Gudztienst / sampt
Inga.

Ingalunda tilstādla dhem taga sig något före / som för-
argeligit är / eller lānder til förenāmbde Gudztienstes hinc-
der / försummelse och föracht / mindre dhem b falla något /
som kan dhem ifrån dhen samma affhålla / affordra och v-
th: stāngia / bestānes någon här vthi brectigh / och icke rätt
här widh sig förhåller / då skal dhen samma bö ha / Difta
som hade han eller hon stelswe / Sabbathen misbrukat eller
violerat.

IV.

Och ändoch Söndagen / vthan alt tvifvel och medh
rätta hålles för dhe Christnas Hvilodagh / samt för dhen
Orsaken är worden i Gudz Församling alt ifrån Apost-
larnas tijdh ordentligen sijrat / som wij och konom dher fö-
re / så här efter som för dhetta / skatte at böra achtas och
helgas ; Så pröfwe Wij lijtwäl dher hoos icke onödigt /
at dhe andre dyre och höghe Christenheetenes Festedagar /
som aff Alder / så wäl som dhez. allmer ne / Tackänelse . Fa-
ste . och Bönedagar / som een rum tijdh äro vthi Wårt Ri-
ke aff wā grundade Orsaker wordne celebrerade / samma-
ledes ifrån lekamligt Arbete och Sysslor böre friskallas /
och til Gudz dhens Aldrahögstes tienande och dyrkande
anläggias / på sätt och wijs som förr är berördt.

V.

Belangange Apostlarnas Fester och andre helge Da-
gar / som vthi vårt käre Fädernesland / och så för långam
och fast vhrminnes tijdh allmanneligen äre wedertagne /
och sedan widh reformation ifrån then Påwisse Religion
dh: slijtes behåldne och påbudne at helgas och fyras ; Så
a' denstund dhen wördige Alderdomen sådant icke hafver
gior dt och stadgat vthan wichtige sfiäl ; Hwarföre dhe och
alt här til vthan hinder och mehn / äre continuerligen word-
ne celebrerade / dy skatte Wij rätt och tilbörligt / at dhen
C ij tijdh

tidh/ widh hwilken Gudztiensten på dhem föröf wes/ ifrån
sådan lekamligit Arbete förskones och undantages/ som
förberörde Gudz lensis rättre bruuk och öfningh kan beta-
ga eller turbera. doch må på Landzbygden/ i the tider/ och
då elliest något nödigt Arbete en kan vthan stor skada för-
tummas/ effterlätit vara/ effter Predikan at bruuka sin
Näringh och Handtering/ sålunda som i sådant fall skee
måste/ jämwil och i Städerne eff. er Middagen/ sedan
Gudztiensten föråttat är.

VI.

Och emedan ett olidelligit Misbruuk inriitat är/ medh
Hem-Predikningar /at icke allenast dhe aff Adelsstånd och
herkompst/ och förnähme Personer som thet tillåtas kan
för wichtige Orsaker/ vthan och många andre/ som hwar-
ten Hoff/ eller elliest något Folckerijekt Hushåld hafwe/
at dhe någon sammankompst eller Församling constitue-
ra kunne/ och dherföre en serffilde Predikningar behöfwe/
lijkmål allenast dees aff sielfzwärd/ dehs Höghmodh/
si gh ifrån dhen öfrige allmenne Församlingen/ affhålle/
och hemma i Huusen Gudztiensten mehre aff wahna och
för plägsedh/ än för någon Gudligheet skuldh föråttat låta.
Ty finne Wi skäligt/ dhetta sålunda at förekomma och bo-
ta/ och wele Wi här i dhetta allmenneligen stadgat hafwa/
at ingen må HusPredikningar hålla låta/ vthan dhe som
1. anten aff Alder så förswagade äre och oförmögne/ eller
annan Siukdom så betagne/ at dhe en orka komma vp i
Kyrckian/ eller 2. dhe som för een eller annan oundwijke-
ligh händelse/ een eller annan gång förhindrades at komma
vth i Kyrckian/ såsom för någon oförmodeligh händelse
som kan vara häfftig öfverkommen Dlycka och Siuk-
dom/ Sorgh/ eller på en sådan reesa stadde/ ther ingalun-
da tilfället dhet tillåta kunde/ 2c. 3. Där och någon på
Landz

Landzbygden aff Ridderskapet och Adelen boor så wijsa
ifrån Kyrckiorne/ at dhen icke vthan stoort beswär särdeles
i the obequeme Åhrstijder dijt reesa kunde / såsom h^ufwan-
des een eller flere Mijhl til Kyrckian / thesse må och för sig
och sitt Huusfolck sådan Gudztienst bruka. 4. Måge och
dhe som stoore Hoff och wijsdyfftigt Huushåld hafwa /
som aff många Personer består / een Församling så wijs-
da konstituera / at dhe och Huus Predikningar åthniute.
Doch wele wij förmoda / at här hoos hwar och en thenne
wår Förmåning och begåran hoos sig gälla låter / at hel-
ler / med then öfrige Gudz Församlingen / offentliggen an-
dre til upwäckelse och ett Christeligt Exempel / sin Gudz-
tienst oppenbarligen förrätta / ån hemma i Huuset / och
ibland så i löndom. Hwad Bönestunder belanger / som
dageligen eller på wisse tijder hemma i Hofwet skee / för-
biudes the icke allenast intet / vthan fast mehre beprijses /
och hwar och een ther til anmanes / thet ware sig at the
förrättes aff Huusfäder och Mathmödrar för sine Barn
och Huusfolck / eller och aff ther til bestälte Predikanter i
Hofwen och Folkrike Huushåldh / eller och andra tienli-
ge Personer.

VII.

Dhet är och beklageligt / at många finnes / som sällan
eller aldrig komma til Kyrckian / eller ther Gudz Ordh
warder predikat / deels en wårda des hwarken hwadh
Gudh biuder / eller hwad andre Christne ther om döma-
ma / deels sigh enskyllandes hemma at läsa i Postiller / och
andre Gudelige Böcker. Dhe förre Gudhblöse Menniskior /
som aff vpsäreligit föracht / icke allenast aldrig bistwiste
Gudztiensten / vthan ån dher öfwer / denne sin Synd / medh
förargelige Ordh och försmådelser / förächte / blifwe bil-
ligt skattade hoos alle för DChristne och wederskyggelige /
och

och therföre ther een sådan effter föregången een eller flere
gångers åthvarning sigh en bättrar / skal dhen både under
disciplinam Ecclesiasticam wara förfallen / såsom och under
werldzlig Domb / och skal en sådan som hans hårdheet och
ogugachtighet är til / effter Personens Alder / condition och
wiltor / medh Hugg / Hächtelse / Böter / Tienstis Förlust och
åndteligen dher dhet opsäteligen alt framgeent skeer / som
för annan blasphemie kunna straffat blifwa. Dhe senare
förmanes och rättes / och dher dhe icke gifwa tekn och Wit-
nesbord om sigh / at dhe icke aff föracht / vthan mehr aff
andre enskyllande Orsaker dhet öfwa / då considereres dhe
äntligen som dhe förre / om hwilke förmålt är. Och på
dhet man må hafwa / här ien tiänlig inquisition, så remit-
teres dhe förnämbbligast Ordinario Pastori, medh sine
Communitris, aff hwar Församling / hwilke sådane
Personer i acht taga / anteckna / dhem inråda / instruera,
förmahna och wahrnamage / först privatim, sedan / om så
tränger / in för Församlingen / och ändligen in för Bi-
skopen och Consistorium angifwa / dådan dhe sådan / ther
en dhet då remedierat blifwer ad forum competens, å Lan-
det för Tinget / och til Rådstugun i Städerne remitteres;
Doch ther Personen privilegierat wore / eller hörde under
någon annan Rätt / då observeres dheß rätta forum, som
i andre måhl. I lika måtta / dher såsom sinnes / at någon
een långligh tijdh sigh håller ifrån Herrans Högtwådige
Nattwardz bruk / och dhet / ehuru han och förmant och
påmint warder / likwål alt framgeent / aff ett ochristeligt
hiertelagh wanwördar / dhen ansees billigt lika / och aff-
straffes effter samme Lagh / som om een förhårdat ogud-
achtig förmeelt är i dhenne Artickel.

VIII.

At witterligt må wara / hwilke hinder måst komma i
consi-

Consideration, och lända til Sabaternes Brott / så och der-
 före måste förbiudas / så stadge Wij här medh 1. På dhet
 Folcket emoot Sabbaz och Helgedagar icke måge wara be-
 tungade aff dryckenskap / froberij / eller otidigt wakande och
 sius / så och där aff wara obequåme at rätt begå dheras
 Helge och Hwilsodagar / dhet ingen må loff hafwa at an-
 ställa något Gåstebodh / om Afftonen / för någon tilstun-
 dande Søn eller Fastedagh / såsom och i een särdeles där
 om vthgången Ordningh förmåhles / så at fölliande Dags
 Gudztiensten / aff dhem som samqwemet hafwa bijwistat /
 må rätt kunna opwachtas och förrättas / widh 40. Mar-
 ters Bøter / dhen som Gåsteriet anställer / och dhen dhet bij-
 wister / sampt fölliande Gudztienst försummar 5. Dahler
 SölfwerMynt : Och emedan en tijdh bort åth dhetta mis-
 bruket intrifft år / at om Söndagarne / Gudztiensten i Aff-
 tonsången / dher medh mycket förhindras och opskutes / at
 Dift begrafwes på den Dagen / och dhes opbårande gemen-
 ligen dröyer långt öfwer tiden til Gudztiensten förordnat /
 dy förbiude Wij här medh i Städerna sådane Begraffnin-
 gar på Söndagarne / och där någon här emoot gjorde / bör
 dhen til Bøther wara förfallen.

IX.

Sammalades skole och 2:do Alle Sbl. och Brånne-
 wjns eller andre Krogar / så och Tobackz huus tillutas
 om Affton för Högtijdzdagerne / på Höge Faste och Faste-
 Dagar / sådan Klockan är 7. slagen / såsom och på Søn eller
 andre Fåster widh samma tijdh / och dher effter intet
 något sådant försållias / sampt och icke husen vplåtas / eller
 elliest något hållas til sahlu / om sielfwe Søn eller Fasteda-
 gen / mådan Gudztiensten på står / och för ån dhen år slutin /
D
widh

widh 40. Mark dhen som sällier/ och 5. Mark dhen som
köper/ sampt wahrans / som köpt är/ förbrott.

X.

Så måste och 3:^{io} ingen Slachtare eller annan under-
stå sig/ at slachta något om sielfwa Sön, och höge Faste-
dagar under Predikningarne/ widh förlust aff dhet som
slachtat warder / om dhet betrådes / eller widh 40. Mark /
om dhet sedan warder bekant och Slachtaren öfweringaf.

XI.

Lijka måtto 4:^{to} måste och så wäl Tjfiare som Mån-
gelfför/ sampt andre/ som medh köpande och såliande plåga
på Gatorne och i Huusen omgå / aldrig under Prediknin-
garne understå sig något at försällia / widh förlust aff
dhet som dhe fara medh/ eller 40. Markz Bøter om dhe så-
dan öfwerlyges. Icke måge heller dhe/ som medh Båtar
och Farkostar anlenda/ och antingen något til Sahlu eller
elliest föra / warande Gudztiensten / något sålia / icke heller
sig där samreftådes och vthom Kyrcian sinna låta/ wijda-
re än hwad en eller annan Person såsom til en wacht pröf-
wes nödigh/ wedh arbitralt Straff tilgörande. Men skul-
le aff sådane Personer/ en eller annan förargelse skee/ då må-
ste dhe wedh åtlagan/ hwilken aff Stadz Tjernerne skee bör/
som dher om at ransaka befalte wara skole/ alswarligen
straffadhe blifwa.

XII.

Dhet skal och 5:^{to} wara förbudit / at under Gudztien-
stens förrättande sakra på Satur och Gränder/ medh ris-
dande/ åtande/ ropande/ spelande/ Puf, eller Trummets
slaggh //

slagh / vthan dhen som för billige Orsaker och skäl skul icke
 kan komma i Ryrckian tilstådes / hälle sig hemma i sitt
 Huus eller tilhåll / och icke medh sitt bullrande andre dher
 ifrån hindre / eller för arge / widh 12. Markers Bøther.
 Effter som Soldater och wacht / vthan merckelige och hög-
 nödige skäl / på samma stunder icke skole må / medh dheras
 Marche och Trummeslagh / Gudztiensten förwirra / widh
 straff tilgörande / mycket mindre skal under Gudztiensten /
 en eller annan / vngh eller gammal / Mann eller Quinna /
 wara tilstådt gå på Ryrckio gårdar / spela / stima / eller elliest
 wråkas på Satur / Item hoos Barberare låta sitt Håår
 och Stågg afftagas / såsom och ingen Handtwärckare /
 wiidare än dhen 5te Puncten tillåter / må dhen Dagen Ar-
 beta / vthan samme straff / för dhe åldrige / och som bøter
 åge / och dhe öfrige arbitral Straff / tilgörande / såsom och
 Stadz Tienarne / och eliest sådane Karlar / som dher til för-
 ordnade blifwa / skole macht hafwa dhem at apprehendera
 som aff gement Sällskap eller löst partie sålunda sig anstäl-
 la / dhe öfrige måge anklagas / och stå tilböriligen til swars.
 Och på dhet alt sålunda / som i den 8. 9. 10. 11. och dhenna
 Articelen förmåhles / skee måtte / och tilbörligh Execution
 dher på fölia künde; Ty befalle Wij alswarligen Stadzens
 Magistrat, at hafwa dher i opseende / och förordna ther
 til dheras Stadztjänare / och andra Personer / som i alt
 flitigt inquirera, dher annorlunda skeer / skole dhe dhet in
 för Dß / och dhem Wij dhet å wære wägnar at förråtta com-
 mittere, hafwa at förswara.

XIII.

Såsom 6to i några Församlingar / helst på Landz
 Bygden / är en otwana inriktat / at een Part / sedan the äre
 D ii fornne

komne in vthi Kyrckian/ understå sig aff tåttia och siålfz
wåld/så och vthom nödh/gå vth igen/ förnötandhes tijden
vthom Kyrckian/ anten medh Dobbel/ Stvalg/ Drycken-
skap/ Tobackzrötande/ Sqallrande eller annan fåfångia/
så skal sådant här effter vara förbudt och inståldt widh 3.
Markers Bøter / och på dhet dhetta deste nogare må funna
observeras och förekommas / så skole vthi hwar Försam-
bling / widh hwar Dör / wisse Personer / som Kyrckioher-
den medh åhörarne sigh bäst dher om / och om Personerne
förene / vara stålte / som ingen vthan laghlike Orsaker /
tillåte at vth begifwa sigh / förr än Gudztiensten är åndat /
vthan Boot / som förmålt är.

XIV.

Dhet skal och 7mo ingen tilstådias / at hafwa något
kiöp eller såld om Höge Fester och Söndagar / öfwer hele
Dagen / men på mindre Helgedagar / förr än effter Gudz-
tienstens ånda / widh 40. Dahler Sölfrer Wynnz Bøther.

XV.

Dhet skal icke heller tillåtas något Skådespeel på Sön-
och stoore Höghitidz Dagar at framställas aff Comedian-
ter / Lijnedansjare / Söflare och andre sådane Personer / v-
than thet här medh alldeles dhen tiden förbudt vara / wed
arbitralt straff til görande. Jemwål må och icke Boll-
huus eller andre sådane Orther / dher man något tijdför-
driuff böter / warande Gudztiensten / aff någon frequenteras,
vthan skole tå för allom tilstångde vara; Steer annorlun-
da / tå skole fuller the som sådant öfwe / böta ad pias causas /
men serdeles dhen som aff Bollhuset eller andre sådane Or-
ter sin Winst och Naring hafwer / skal för sitt förseende vth-
gifwa

giftwa Femtyo Dahler SölswerMynt. Och bör Magi-
straten i Städerna/på alt thetta/flitigh och alswarjam op-
sicht och inquisition hafwa, och the Broglige/effter thenne
wår Stadga plichta låta.

XVI.

Inge Gåstebudh eller Samquämmer skole eller
må hållas på någon Sön, eller Högh Feste Dagh/ så wisda
ther aff sker hinder i Gudztiensten/ eller förorsakas at then
Gudzdyrckan / som om Dagen är passerat / sedan medh fyl-
lerij eller annan förargelse förklendras / widh 20. Dalers
SölswerMyntböter. Och emådan på Landet icke wål aff-
wånias kan/ dhett om Sön- eller Festedagar Bröllop och
andre sådane Gåstebudh hålles / så måste liktwål altidh
observeras/ at dhett sker wthan Gudztienstens förhinder och
annan otillbörligheet. Ther någon finnes på Söndagen
eller annan skoor Helgedag/ eller på solenne påbudne Bö-
nedagar sigg at fylla/ antingen på Källare och Krogar /
eller hemma i Husen / under warande Gudztienst/ dhen skal
dherföre anlagas / och tillbörligen antingen effter dhes ål-
der / kön/ condition och wilkor/ medh anseelige böther ad
pios usus / eller til Kroppen / medh Hechtelse/ eller arbete/
affstraffas ; I lika måtto och dhe som oliudh förorsake
medh ijswer / ropande / bannande / slagzmåhl / skutande
och annat ofskick/ hwilke/ dher ey skada sker/ liktwål straffes
arbitraliter / som dhe thet förtiene/ til böter eller Kroppen /
sker skada/ då skerpes straffet dubbelt emot dhett som skedde
på een annan Dagh/ så wisda thet medh Böther/ eller an-
nat Straff som aggraveras kan/ görligt är.

XVII.

För thet 10de skole alle Resor/ dher icke höghwichtige
D iij skidht

Skäl där til opwijses / på Sön- eller Högtidz dagar / för-
bindas / widh 40. Mark / in til Uffronsängen förrättat är i
Städerne / och på Bygden Middagztidh förskuten. Och
skal både then som reser / som förr är sagdt / böta / så och den
som Håst vthleger / halffparten ther emoot. The som til
Siös rese medh Båath / skole thesse Dagar ey heller re-
san börja / ther icke thesse bewijsligare nödh är. Men på
reesan staddo / böre dhe / om skee kan / medh thesas Båter
anlända / och sökia at bijwista Gudztiensten / ther the then
niuta kunne / eller elliest likwål bewijsa / dhe Dagar / emoot
Gudh / sin skyldige tyrdat / medh sådan Gudztienst / som
tilfället tillåter.

XVIII.

På thet tilfälle och föranlåtannde til Resor / släp / o-
nödigt Arbete / och annan otidigheet / om Sön- och Högh-
tidens Dagar / må affskiäras / så skole Tullporterne vthi
Städerne / och widh alle Tullplazer / på sådane Dagar
wara slutne / til thes then behörlige Gudztiensten är ändat /
widh 3. Dahler Sölswer Wynnz Bötter / och intet vplåtas
vthan nödwändige Orsaker / ther på Magistraten i Städern-
ne opsicht flitigt skole hafwa / och om annorlunda skeer /
ther förre answara böre.

XIX.

Och måste alt dhetta ofwanskreffne så förstås / at först
alle oundwikelige nödhfall här ifrån undantages / såsom
hielpa sin nästa vthi hans stoora Trångmål / jemwål fara
Sfwerheetenes Resor och budh / när högh Nödh tränger /
och saken icke tähl Drögzmähl / hwilket doch icke misbru-
kas / vthan allena drit hän tydas moeste / när så wichtige
ärender

ärender förefalle / som vthan förste fabra och affsaknadt ey
 kunne opskutas; Sedan Bergzbruuk vpvachta / som icke
 kunne vthan undergång låtas / Huus / små Barn // och
 Boskap sköta och värda / igenom någon Person / Matz
 tilreda låta / ande Sysslor / om Vår / Sommar och Höst /
 sampt Fiske lekar taga i acht / när bewisligt är / obotelig
 skada elliest tilstunda; Doch alt dhette sidste aldrig för
 än effter hållen allmän Gudztienst i Kyrckian / widh alf-
 warligt Straff tilgörande. Widare frikalles och dhe
 arbeten som lände til Sabatens befordring. Men skul-
 leen Marcknadt infalla på någon Söndagh eller förnäm
 Höghitidz Fest / så skatte Wij skäligt / at then vpskutes til
 näste Dagen och tå idkes / doch Aposteldagarne undan-
 tagne / på hwilka / effter förrättat Gudztienst / Marcknaden
 wäl må angå / hwilket Wij sålunda här medh stadge och
 anbefalle / hwar öfwer och Magistraten i Städerne och å
 Landet skole alfwarligen handhålla. Om någre Mö-
 ter äre på Sön- eller stoore Faste Dagar oundwifelige /
 ware sig aff Allmogen eller Krigzfolcket / så måste the
 likwål skee effter Gudztienstens förrättande / och vthan
 all Dryckenskap / doch wele Wij / at dher ey bewisfas kan
 någon särdeles nödh thet hastwa förorsakat / at ingalunda
 på Sön- eller allmenne Bönedagar sådane Mörthen an-
 stelles / vthan annan tidh ther til wälles. Skulle och
 widh Kyrckian någon Misgärningz Man fasttagas / på
 någon Sön- eller Fastedagh / tå måste alt skee vthan Bul-
 ler / och i Stillheet / at icke Gudztiensten ther aff warder
 irrat och förhindrat / och är bättre / at / när skee kan / dhet
 ewiteres / och annan Lågenheet afframmes.

X X.

Emådan någre Fisserier och Bergzbruuk finnes så
 wiida

wijda ifrån Kyrcian belägne / at icke Präfterne kunne
dhem så offta / som nöden fordrar / och Sabaternes hel-
gande billigt medhgifwer / besökta; Så wele Wij hafwa
them anbefallat / som wete sigh ythi sådan Beskaffenheet
wara stadde / at dhe försörja sigh medh nödige Predikan-
ter / och til theras underhåldh något samman sküte och
deputere / hwar til / i widrigt fall / Landzhöffdingen skal
medh Biskopens inrådh wara förplichtat / wederbdran-
dhe förmå och obligera. Och dher dhe icke komma så-
lunda äntå til råtta ther medh / och thet hoos Os an-
bracht blifwer / så wele Wij / effter Satzens beskaffenheet /
alstwarligen dhet botha låta:

XXI.

Hwad angifwandet och åklagandet anlangar / så
kan ther medh lista hållas / såsom tilförrende i Swordoms
röyandet stadgat är / och aff the ther nämnde Personer i
acht tagas / och föråttas / medh samma rätt som och där
formåles / theflifkes blifwe Dommare i saken dhe / hwilke
thet competerar, effter hwar delinquentis beskaffenheet / och
Ortens Omständigheet.

XXII.

Men Straffet belangande / som til samma händelse
bör approprieras, ther medh observeres wål / först hwad i
thenne Stadga determinerat finnes / mån sedan i the fall
ther en något determinerat wore / råtte sigh Dommaren
effter wijdare Lagh och Ordningh / om någon finnes / och
arbitrere i thet öfrige / som han thet widh sitt Samwete /
och widh effter frågan tryggeligen kan förswara.

Effter och hända kan/at icke alle orke bothum/så skal här medh förhållas effter Straffordningen/ och hwarken then Fattige fördrhensful ifrån plichtandet frijkallas/ eller och dhen Rikse och myndige/ för theß Förmögenheet och anseende / undkomma Straffet / effter som Wij och här wele hafwa oprepat thet som om Edher är berördt / at thet Dommaren pröfwar någon genom arbitralt Straff fogeligare kunna bättras/ än genom ordinarie Penninge- böther / honom tå/ på sätt och wijs/ som förr är målt / skal wara tillåtit / then Broglige medh berörde arbitralt Straff belägga. Men the Böther som i Penningar eller theß wårde vthgifwes / skole skiftas på samma wijs och sätt / som tilförende/ widh Edheböther är specificerat/ som Wij och hälle tilbörigit / at här/ som i bemelte Edhe- Böther/giörs een åthskildnat emellan then som syndar aff förseende / eller oförståndh / och then som aff berädt mo- de / och aff vpsåth at bryta Sabaten/ sigh emoot ofwan- skreffne articklar förtager.

Såsom Wij nu thetta alt sålunda stadgat och påbu- dit hafwe / så wele Wij at thet obrozligen aldeles sålunda effterkommes / in til theß Wij på näste Rikzdagh / wil Gudh / medh wåre trogne Underjätare här om wiidare communicera / och til sine nödige Omständigheete / thet- ta helsosamme Wårck / såsom förloppet altudh wijsandes warder/ förbättra och ändra kunna/ låte. Dy besale och biude Wij allmanneligen alle som wederbödre / och för wår skuld wele och skole göra och låta / så andelige / Bi- skoper / Superintendenter och Kyrckioherdar / som werldz- lige / Wåre / i synnerheet Befalningzhaftware / Öfwer- Ståthållare i Wår Stadh Stockholm, General Gouver-

neurer i Provincierne, sampt Landzhöffdingar / så och i
Städerne Borgmästare och Råd / jemwål och å Landet
wåre Fougdar / Låns- och Fierdingzmån / sampt Kyrck-
iones tilornade Opseesmån / at the ställe sigh thetta til
rättelse / och så lage / at thenne Wår nådige Befallning och
Stadga / må tilböriligen i alla stycerwarda efterkommen
och Exequerat. Til yttermehre wisso / hafwe Wij dhetta /
medh Wårt Kongl. Secret. så och Wår Högtåhrade Eiske-
lige fære Fru Moders / sampt dhe andre Wåre och Wårt
Rikes respectiue Förmynndares och Regerings Under-
skrift / bekräfta låtit. Datum Stockholm den 2. Octobr.
Anno 1665.

Hedewig Eleonora.

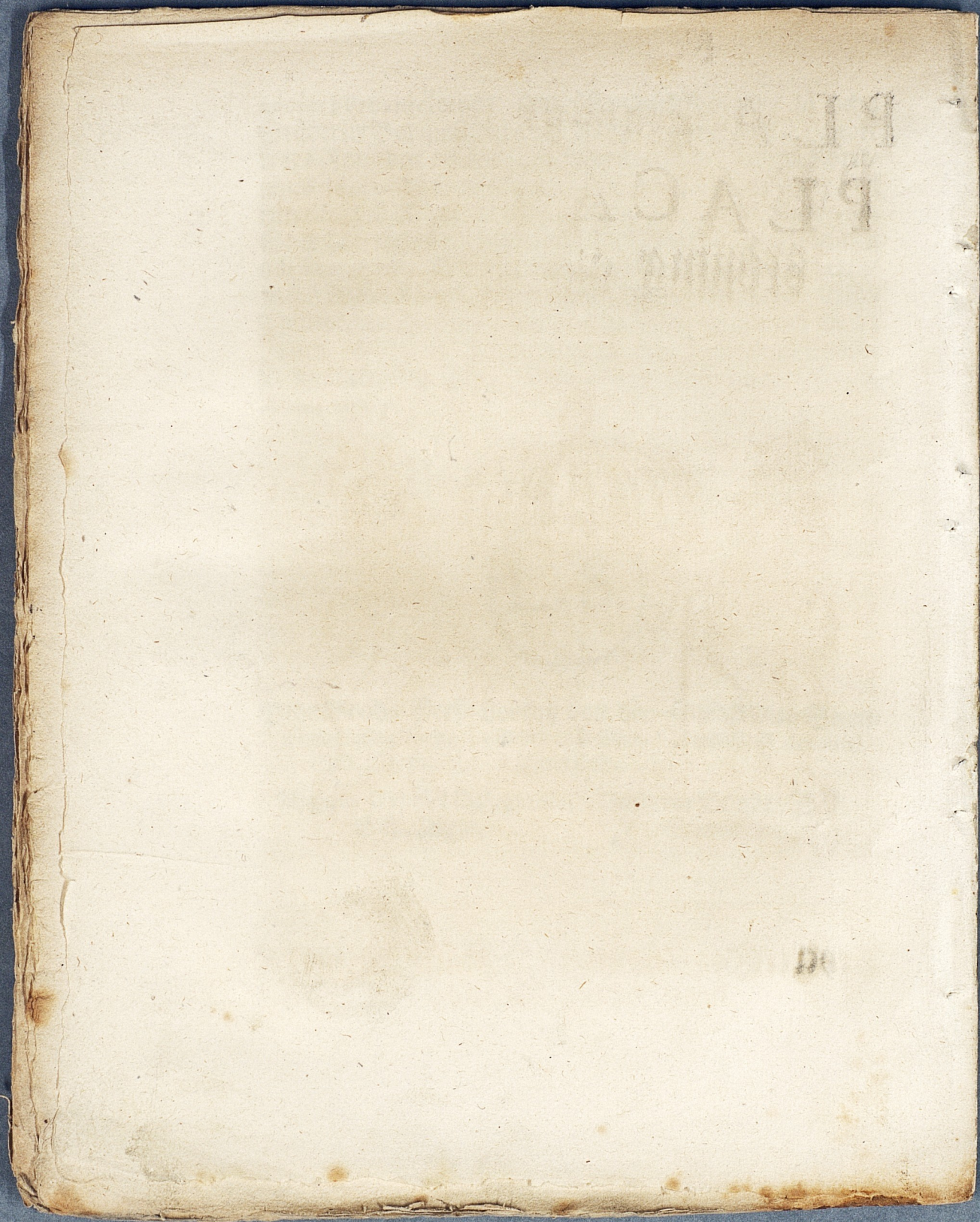
Pehr Brahe / Gref. Lorenz von der Gustaff Otto Steens-
weill Wisingsborg / Linde / i R. Mar. bock / S. R. Ammiral.
S. R. Droget. fchens stelle.

Magnus Gabriel Delagardie, Gustavus Bonde / S. R.
S. R. Cansler. Skarimästare.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

www.books2ebooks.eu